

Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas (EJRŽF), Lietuva

Lietuva. Apžvalga

Pakrantė, ežerai ir uostai

Lietuvos pakrantės ilgis yra 90,6 km (mažiau negu 1 proc. visos ES bendros pakrantės). Jeigu skaičiuojama ir Kuršių marių pakrantė, bendras ilgis padidėja iki 262 km. Klaipėdos uostas – vienintelis Lietuvoje daugiavandenis giliavandenis uostas. Žvejybos laivai taip pat gali naudotis mažais, pavyzdžiui, Nidos ir Šventosios, uostais. Lietuvos vidaus vandenys turi daug nepanaudoto potencialo. Bendras jų plotas – 2 621 km² (4 proc. Lietuvos teritorijos). Čia yra 2 827 ežerai, didesni negu 0,5 ha ploto (87 359 ha), 1 589 tvenkiniai (24 434 ha) ir 733 ilgesnės negu 10 km upės (32 601 ha).

Potencialas

Lietuvos sužvejotą laimikį daugiausia sudaro SSA, paprastosios stauridės, sardinės ir atlantinės menkės. Tvenkinių paprastieji karpiai yra pagrindinė akvakultūros rūšis (per 90 proc.), bet veisiamos ir keletą kitų rūšių žuvis, neretai naudojant uždaras vandens recirkuliacijos sistemas.

Perdirbimo sektorius santykinai didelis, palaikomas eksporto: jo rinkos apima ir ES, ir ne ES šalis, o remiasi jis importuota žaliava.

Ekonominės veiklos rezultatai ir užimtumas

Su jūrininkyste susijusios veiklos sritys sudaro 2,6 proc. bendrojo vidaus produkto (BVP). Laivyba, turizmas pakrančių zonose ir laivų statyba yra svarbiausi jūrų ekonomikos sektoriai.

Žuvininkystės ir akvakultūros sektoriai (daugiausia perdirbimo veiklos sritys) sudaro mažiau negu 0,5 proc. Lietuvos BVP. Juose įdarbinti 4 458 etato ekvivalentus sudarantys darbininkai: 491 žuvininkystės, 431 akvakultūros ir 3 536 perdirbimo sektoriuje. Visi trys subsektoriai pelningi.

Lietuvos veiksmų programa

Biudžetas

**Bendras (ES + nacionalinis) –
81 608 150 EUR**

**ES įnašas –
63 432 222 EUR**

Veiksmų programa apima šešis Sąjungos prioritetus, apibrėžtus EJŖŽF, tai yra:

- Aplinkosaugos požiūriu tvarios, efektyviai išteklius naudojančios, inovacinės, konkurencingos ir žiniomis grindžiamos **žvejybos** skatinimas;
- Aplinkosaugos požiūriu tvarios, efektyviai išteklius naudojančios, inovacinės, konkurencingos ir žiniomis grindžiamos **akvakultūros** skatinimas;
- **Bendros žuvininkystės politikos (BŽP) įgyvendinimo** skatinimas;
- užimtumo ir teritorinės sanglaudos didinimas;
- prekybos ir perdirbimo skatinimas;
- integruotos **jūrų politikos (IJP) įgyvendinimo** skatinimas.

1. Žuvininkystė

Kas tai?

Lietuvos laivynas yra labai diversifikuotas, turintis plataus spektro laivų tipų, tinkamų skirtingoms rūšims žvejoti ir skirtingiems žvejybos regionams.

Jį sudaro 142 registruoti laivai, kuriuos galima suskirstyti į 3 segmentus:

- nedideli žvejybos laivai, veiklą vykdantys Baltijos jūros priekrančių akvatorijoje;
- dideli žvejybos laivai, veiklą vykdantys Baltijos jūroje;
- tolimųjų vandenių laivynas – kol kas didžiausias pajėgumo ir ekonomikos masto požiūriu, nors jį sudaro tik penki aktyviai veikiantys laivai.

Pastarasis segmentas veiklą vykdo Žvejybos šiaurės vakarų Atlante organizacijos (NAFO) ir Žvejybos rytų vidurio Atlante komiteto (CECAF) patvirtintose akvatorijose. Mažiau negu pusė visų laivų yra aktyviai veikiantys, vidutinis laivo amžius – 32 metai. Pastarąjį dešimtmetį Lietuvos laivynas buvo smarkiai sumažintas, ir visi laivyno segmentai yra pakankamai arba labai pelningi.

Veiksmų programos tikslas

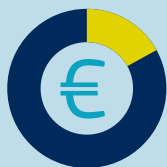
- Žvejybos veiklos pelningumas ir pridėtinę vertę kuriančios veiklos rūšių plėtra, įsisavinant sužvejoto laimikio tiesioginio perdirbimo, rinkodaros ir pardavimo novatoriškus metodus ir technologijas.
- Selektivesnių ir pažangesnių žvejybos įrankių kūrimas ir pusiausvyros tarp žvejybos pajėgumų ir turimų žvejybos galimybių užtikrinimas.

Svarbiausias rezultatas

Ekologiškai tausūs ir pelningas žvejybos sektorius, sukurtas didinant žvejybos įmonių konkurencingumą ir mažinant žvejybos poveikį jūrų aplinkai.

Biudžetas

EJŖŽF įnašas – 10 403 595 EUR
Nacionalinis įnašas – 3 473 148 EUR
(17 proc. visų finansinių asignavimų pagal Veiksmų programą)

2. Akvakultūra

Kas tai?

Lietuvos akvakultūros sektoriuje, kurį sudaro 40 įmonių, pagaminama apie 3 600 tonų žuvies, kurios vertė yra 7,6 milijono EUR. Dauguma žuvies auginama tvenkiniuose, maždaug pusė jų išduotas ekologinės gamybos sertifikatas. Didėja gamyba naudojant recirkuliacijos sistemas. Lietuvoje nėra jūrinių rūšių akvakultūros.

Karpiai – pagrindinė rūšis, sudaranti daugiau kaip 90 proc. visos gamybos apimtį ir 80 proc. jos vertės. Kitos svarbios žuvų rūšys yra APU, vaivorykštiniai upėtakiai, FPI ir afrikiniai šamai plėšikai. Dauguma akvakultūroje pagamintos žuvies suvartojama šalies viduje, pagrindinės eksporto rinkos yra Lenkija ir Latvija.

Veiksmų programos tikslas

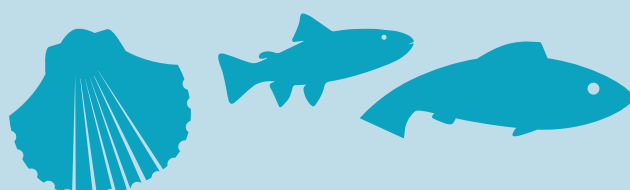
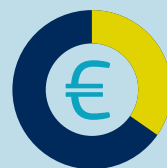
- Pagerinti energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą tvenkinių akvakultūroje ir uždarsiose recirkuliacijos sistemose.
- Vystyti tokias akvakultūros rūšis, kurios gali atverti naujas rinkas ir padidinti kainas.
- Išsaugoti tradicinę ekstensyvią akvakultūrą ir ekologinę gamybą teikiant vandens aplinkos apsaugos paslaugas.

Svarbiausias rezultatas

Dėl sukurtos didesnės pridėtinės vertės ir patobulintos aplinkos apsaugos yra gyvybingos akvakultūros įmonės.

Biudžetas

EJŖŽF – 21 219 022 EUR
Nacionalinis įnašas – 7 073 008 EUR
(34,7 proc. visų finansinių asignavimų pagal Veiksmų programą)

3. Bendra žuvininkystės politika (BŽP)

Kas tai?

Atsakingas ir ilgalaikėje perspektyvoje tvarus sprendimų įgyvendinimo žuvininkystės srityje valdymas remiantis moksliniais duomenimis, todėl duomenų rinkimas ir kontrolė yra svarbiausi BŽP aspektai. Pagrindinė institucija, atsakinga už kontrolės, tikrinimo ir vykdymo užtikrinimo sistemos įgyvendinimą, yra Žuvininkystės tarnyba prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos, kuri taip pat atsakinga už biologinių duomenų rinkimą pagal duomenų rinkimo sistemą. Žemės ūkio informacijos ir Kaimo verslo centras atsakingas už socialinių ir ekonominių duomenų rinkimą. Duomenų rinkimo koordinatorius dirba Žemės ūkio ministerijoje.

Veiksmų programos tikslas

BŽP nustato Europos žvejybos laivynų ir žuvų išteklių išsaugojimo taisykles. Lietuva jas įgyvendina tobulindama ir teikdama mokslines žinias, rinkdama ir tvarkydama duomenis bei teikdama paramą, taikydama stebėjimą, kontrolę ir užtikrindama vykdymą.

Svarbiausias rezultatas

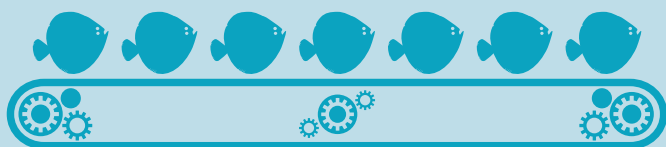
Dalį EJŖŽF lėšų numatyta skirti duomenų rinkimo, tvarkymo ir naudojimo paramai, taip pat kontrolės, tikrinimo ir vykdymo užtikrinimo sistemai įgyvendinti, kaip reikalaujama pagal BŽP.

Biudžetas

EJŖŽF – 7 440 117 EUR

Nacionalinis įnašas – 1 234 652 EUR

(10,63 proc. visų finansinių asignavimų pagal Veiksmų programą)

4. Bendruomenės inicijuotos vietos plėtros (BIVP) strategijos

Kas tai?

Net labiau negu praeityje šia iniciatyva įtraukiamos nuo žuvininkystės ir akvakultūros veiklos priklausomos bendruomenės; bus skatinamos ir sinergijos bei bendradarbiavimas su kaimo darbo grupėmis.

Veiksmų programos tikslas

Dėmesys bus telkiamas į vietos ekonominės veiklos įvairinimą, socialinės įtraukties skatinimą ir gamtos bei kultūros paveldo išsaugojimą.

Svarbiausias rezultatas

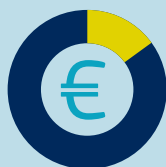
Darbo vietų vietos bendruomenėms kūrimas ir išsaugojimas taikant pridėtinę vertę kuriančias iniciatyvas ir ekonominės veiklos įvairinimą.

Biudžetas

EJŖŽF įnašas – 10 395 562 EUR

Nacionalinis įnašas – 1 834 511 EUR

(15 proc. visų finansinių asignavimų pagal Veiksmų programą)

5. Rinkodara ir perdirbimas

Kas tai?

Dauguma ekonominės veiklos vykdytojų priklauso trims gamintojų organizacijoms, kurios sudaro per 90 proc. sektoriaus gamybos vertės.

Ekonomikos dydžio ir užimtumo požiūriu perdirbimo subsektorius yra svarbiausias; jis sėkmingai konkuruoja tarptautiniu lygiu ir daugiausia remiasi žaliavų importu.

Veiksmų programos tikslas

- Teikti paramą įgyvendinant gamintojų organizacijų parengtus gamybos ir rinkodaros planus, vykdyti rinkos tyrimus ir informavimo kampanijas.
- Didinti produktyvumą, energijos taupymą, saugumą, gerinti higienos, sveikatos ir darbo sąlygas perdirbimo pramonėje, skatinti joje naudoti vietos žuvininkystės ir akvakultūros produktus.

Svarbiausias rezultatas

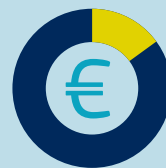
- Pagerėjęs rinkos organizavimas ir padidėjęs visos rinkos grandinės pelningumas ir tvarumas.
- Sumažėjusi priklausomybė nuo importuotos žaliavos.

Biudžetas

EJŖŽF – 9 301 560 EUR

Nacionalinis įnašas – 3 003 153 EUR

(15 proc. visų finansinių asignavimų pagal Veiksmų programą)

6. Integruota jūrų politika (IJP)

Kas tai?

IJP siekiama suteikti vientisesnį požiūrį sprendžiant jūrų klausimus, geriau koordinuojant skirtingas politikos sritis. Baltijos jūros ekosistema yra unikali, nulemta konkrečių geografinių ir hidromorfologinių sąlygų.

Veiksmų programos tikslas

Finansavimas pagal EJŖŽF padės Lietuvai vystyti ir įgyvendinti priemonių programą pagal Jūrų strategijos pagrindų direktyvą (Direktyva 2008/56/EB), prisidės išsaugant jūros aplinką ir užkirs kelią jos blogėjimui.

Svarbiausi rezultatai

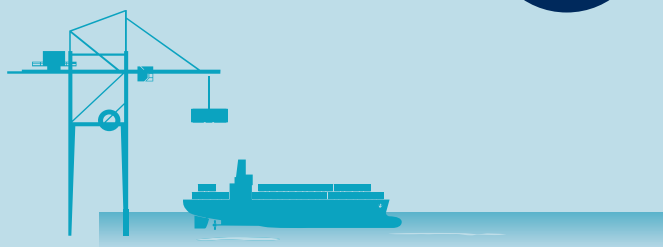
Išsaugota sveika Baltijos jūros aplinkos būklė.

Biudžetas

EJŖŽF – 1 000 000 EUR

Nacionalinis įnašas – 333 334 EUR

(1,6 proc. visų finansinių asignavimų pagal Veiksmų programą)

Supaprastinimas

Paprastesnis sąnaudų naudojimas, plintantis skaitmeninimas naudojant kitų institucijų duomenų bazes paramos gavėjams sumažins administracinę našą. Labai mažiems projektams bus taikoma sutrumpinta procedūra.

Sinergijos

Kai kuriose Lietuvos dalyse, įgyvendinant integruotas dviejų sektorių bendruomenės inicijuotas vietos plėtros strategijas, pajėgumus sujungs Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir EJŖŽF.

EJŖŽF dalis gali būti panaudota prisidedant prie finansinių instrumentų, nustatytų ir administruojamų kartu su EŽŪFKP.

Sėkmės istorijos

Žvejybos laivų modernizavimas

Nauja laive esanti šaldymo sistema ir šilumos izoliacija, skirta sužvejoto laimikio kokybei išsaugoti.

Bendra projekto vertė – 21 378,15 EUR

EŽF įnašas – 6 413,49 EUR

Nacionalinis biudžetas – 2 137,83 EUR

Moderni tvenkinių akvakultūros įranga

Didelės galios mechanizmai, skirti produktyvumui ir tvenkinių akvakultūros įmonių konkurencingumui paskatinti, gamybos plėtrai ir naujoms darbo vietoms kurti.

Bendra projekto vertė – 379 783,36 EUR

EŽF įnašas – 170 902,60 EUR

Nacionalinis biudžetas – 56 967,53 EUR

Žuvininkystės ir mokslininkų bendradarbiavimas

Geriausių metodų mokslinė paieška visoje gamybos grandinėje, siekiant geriausiai išsaugoti žuvininkystės produktus.

Bendra projekto vertė – 103 157 EUR

EŽF įnašas – 77 368 EUR

Nacionalinis biudžetas – 25 789 EUR

Ekonominės veiklos įvairinimas

Mažo masto perdurbimo vieneto komponentai. Vietos akvakultūros veiklos vykdytojų veiklos spektro plėtra, siekiant įvairinti gamybą ir padidinti pridėtinę vertę, apsaugoti esamą tvarią ekonominę veiklą bendruomenėje, darant teigiama poveikį užimtumui.

Bendra projekto vertė – 92 767,90 EUR

EŽF įnašas – 55 660,7 EUR

Nacionalinis biudžetas – 18 553,64 EUR

Daugiau informacijos

- Europos Komisija Žuvininkystė
- Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija
- Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas
- Akvakultūros sektoriaus plėtros planas